HÉTFALU

Szerkesztők: Hochbauer Gyula, Kovács Lehel István

X. évfolyam 12. (524.) szám

Alapította és szerkesztette (1906–1911): dr. Fekete Endre és Kiss Béla

Független művelődési és helytörténeti havilap

2004. december 24. – péntek

Mobiltelefon és békesség

Ismerősöm majdnem hétéves kisfia buzgón készül karácsonyra. És bár szeptember közepétől komoly, kötelességtudó iskolás, annyira még nem otthonos a betűk birodalmában, hogy levelet írjon az angyalnak.

Marad hát a már jól bevált módszer: lerajzolja mindazt, amit a karácsonyfa alá odakíván. Talán kicsivel többet is, biztonság kedvéért, hadd legyen az angyalkának miből válogatni. A kívánságlistán fő helyen egy mobiltelefon áll. És – valószínű, ugyancsak a biztonság kedvéért – a legény meg is magyarázza az édesanyjának, hogy ez nem amolyan hangosan csilingelő, de egyébként hasznavehetetlen játéktelefon, hanem igazi. Olyan, mint édesapáé, meg a többi felnőtté. *„Minek neked az igazi telefon* – csodálkozik rá az édesanya –, *hiszen te még nem is tudsz bánni vele?”* A válasz gyorsaságánál csak a logikája meglepőbb: *„Ez igaz, de ti nagyok így sokkal nyugodtabbak lennétek, mert mindig tudhatnátok, hogy hol vagyok és mit csinálok.”*

Ilyen meglepő logikájú az egész karácsony, benne az angyalok dicsőítő énekével: *„Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség, és az emberekhez jóakarat.”* (Lukács 2,14.).

Karácsonykor újra és újra békesség karolja át a földet, és az emberek nem tudják, mit kezdjenek vele. Karácsony áldott misztikuma jóakaratot csepegtet minden lélekre. És a kérges lelkeknek nem kell ez az ajándék.

„Minek is nektek az igazi békesség – parafrazálhatná Isten a meglepett édesanyát –, *hiszen ti még mindig nem tudtok bánni vele? Kétezer éve próbállak tanítani, s ti konokul visszautasítjátok segítségemet.”* És ugye, milyen furcsa logikája van a karácsonynak? Mert Isten ezen a karácsonyon sem így szól hozzánk.

Hanem újra elküldi nekünk a békesség és jóakarat mobiltelefonját. Nem amolyan hangosan csilingelő, de egyébként hasznavehetetlen játéktelefont, hanem az igazit. Hogy mindig tudja, hol vagyunk és mit csinálunk. Így ő is sokkal nyugodtabb. És mi is. Mert a gyermeki logika szerint, ha én nem is tudok bánni az ajándékba kapott békességgel, ő tudja, hogy az nálunk van. És őriz, gazdagít.

Ezért ilyenkor, karácsony küszöbén, gondolatban én is odaállok az angyalnak levelet rajzoló legény mellé, és megpróbálom elfelejteni mindazt, amire az élet taposómalmának iskolája megtanított.

Megpróbálom elfelejteni a hatásvisszahatás logikáját, az adok-kapok üzleti filozófiáját, a számítások hidegét, az érdekek és kompromisszumok kényszerének jeges leheletét. És nem akarok mást, csak belesimulni karácsony logikátlan, meleg szeretetébe, és hinni, hinni, hogy van békesség, van jóakarat. Nekem, neked, családunknak, az egész világnak.

Tartsuk hát nyitva lelkünk vevőkészülékét, és figyeljünk tágra nyílt gyermekszemekkel arra, hogy körülöttünk még hány helyen csendül meg a békesség és jóakarat ismerős hívása. S ha itt-ott még fölhangzik, bízhatunk abban, hogy van esélye e világnak. És bízhatunk abban is, hogy bensőséges, békés, boldog karácsonyunk lesz.

Török László

Köszöntő

Bort, búzát, barackot,
Szőrös farkú malacot!
Adjon Isten ezer áldást,
Köszönöm a szíves látást!

Hosszúfalu

*

Bort, búzát, békességet!
A legényeknek szép asszony
feleséget.

Csernátfalu

Karácsony körüli receptek

Ünnep szombatja sütés-főzéssel telt el. A szombati ebéd mindig tárkonyos pityókaleves és tejfeles lepény volt.

Tejfeles lepény

Hozzávalók: kalácstészta (a mennyiség a tepsi nagyságától függ), kb. 1/2 l tejfel, 3-4 tojás, 5-6 evőkanál cukor, vanília.

A tepsit megzsírozzuk, a kinyújtott kalácstésztával kibéleljük úgy, hogy pereme legyen. A tojásokat a cukorral, vaníliával habosra kavarjuk, hozzáadjuk a tejfölt és a tésztára öntjük. Előmelegített sütőben megsütjük. A kemencében sült finomabb, de más tűzhely sütőjében is jó lesz. A tepsit az első fél órában ne mozgassuk, hogy a krém jól kössön meg.

A karácsonyi ebéd: húsleves, töltött káposzta, diós, mákos kalács. A mi családunkban az ünnepi töltött káposzta különlegességét a hájszélhurka adta. Disznóvágáskor a hájszélről lefejtett húst sózva, borsozva, jól megtisztított, mosott vastagbélbe töltöttük és megfüstöltük. Ez került a káposztába, különleges ízet adva neki.

Óév búcsúztatásakor hideg vacsorát ettünk: kocsonya, disznófősajt, véres, májas hurka savanyúsággal.

Az újévi étrend: orjasleves (füstöletlen húsból), disznóhús pityókapürével, savanyúsággal és hájas tészta. (Baromfihúst nem ettünk újévkor.)

Könyödörös

A név eredetét nem ismerem, de az öregek szerint olyankor főzték, amikor hosszabb könyörgésre mentek a templomba, ugyanis előre elkészíthető, csak melegíteni kellett az istentisztelet után. Ma már kevesen ismerik és főzik.

Hozzávalók: leszűrt marhahúsleves, a főtt hús, a hús mennyiségétől függően 2-3 nyers tojás, só, bors, kevés liszt és aki szereti, kevés reszelt hagyma.

(Folytatása a 4. oldalon)

Barkó Etelka

Szeretetteljes karácsonyi ünnepeket, eredményekben, sikerekben gazdag, áldott új esztendőt kívánunk

* Kiadja a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság – © HMMT, 2004. * ISSN 1582-9006 *

Egy 90 éves jegyzőkönyvből

A 90 évvel ezelőtti négyfalusi „pedagógus szövetség" jegyzőkönyveiből

A hospitálás *„ne legyen kötelező, hanem csak szabályszerűen mégis engedtessék meg az, hogy azon tanító, tanítónő vagy óvónő, ki hospitálni óhajt (...) előleges szabályszerű bejelentéssel hospitálhasson. De a hospitálás alatt szerzett tapasztalatokat, esetleg észrevételeket a hospitáló sem a tantestületi gyűléseken, sem bárhol kritika tárgyául nem teheti, hanem mint egyénileg szerzett tapasztalatot vagy észrevételt magának megtartja. Ezután Sára András óbrassói ig. tanító fejtegette a közös értekezleteknek az üdvös voltát, melyben ő mint a brassói körzetnek elnöke az erők igazi tömörülését látja. Különösen utal a pedagógia, a közgazdaság terén és a társadalomban elérhető eredményekre és sikerekre a tömörítés által. Hangoztatta a barcasági magyar gazdasági egyesület megalakulását, épp azért arra kéri a jelenlevőket, hogy a korosabb ig. tanítók közül azt válasszák elnöknek, ki ez ideig is a vármegye gazdasági érdekéért sokat fáradozott."* (1910. május 25.)

„Elnök a közgyűlés tudomására adja, hogy Mikes Mihály pürkereci ig. tanító ama kívánságának adott kifejezést, hogy a négyfalusi tanítótestületek közös értekezlete által készítendő egységes tananyagbeosztás kidolgozásában – mivel az helyi viszonyaiknak teljesen megfelelő lenne – a háromfalusi tanítótestületek is részt vegyenek. (...) Elnök felhívja az értekezletet, hogy az öt iskola tanulmányi eredményét folyó tanévre vonatkozólag egyeztesse. Az igazgatók osztályonként és tárgyanként felolvassák az osztálytanítók által készített kimutatást. (...) A tankönyvek különfélesége miatt az egyeztetés jelenleg nem elég eredményes. Igazi haszna akkor fog érezhető lenni, mikor tananyag és tankönyv tekintetében a tanítótestületek végleg megegyezhetnek. (...) Buda Mihály (...) ismerteti az ifjúsági egyesületek munkatervét. Felolvasásának általános jelentőségű pontjai: hogy az ifjúság hetenként csak egyszer, vasárnap délután, éspedig a nappali órákban jöjjön össze, a színdarabok betanítása és előadása, mint teljesen értéktelen, maradjon el, a tanítóság s az ifjúsági egyesületek jól felfogott érdeke kívánja, hogy az egyesület elnöke az iskola igazgatója vagy valamelyik tanítója legyen, végül a munkaidő december elején kezdődik s tart március végéig." (1910. november 18.)

„Gaudi András, a Hétfalusi Tanítói Kör alelnöke bejelenti, miszerint a hosszúfalusi református egyházközség megkereste, hogy amennyiben az erdélyi református püspök úrnál egyházlátogatása alkalmából tiszteletét kívánja tenni, azt bejelenteni szíveskedjék. De mivel a Hétfalusi Tanítói Körnek az idő rövidsége miatt ezt tudomására nem hozhatja, a közös értekezletnek jelenti be. A közgyűlés kimondja, hogy dr. Kenessey Béla ref. püspök úrnál a hosszúfalusi ref. egyházközségnél való látogatásakor tiszteletét teszi. Egyben felhívja a tagokat, hogy minél nagyobb számban vegyenek részt. A küldöttség vezetésére Kocsis János egyesületi elnök lett felkérve." (1911. szeptember 15.)

„A közgyűlés az osztálytanítók bejelentései alapján megállapította, hogy az egyes iskolák a tantervben előírt anyagot feldolgozták, kivéve a csernátfalusi és a hosszúfalu-fűrészmezői iskolákat. Előbbi helyen a tanítás a gyermekek közt fellépett járványos betegség miatt huzamosabb ideig szünetelt, míg utóbbi iskolánál két tanító betegség folytán való szabadságolása miatt nem volt feldolgozható a tananyagbeosztásban az időre felvett anyag. Igazgatók a szegény tanulóknak a Hétfalusi Nőegyesület által való segélyezésére vonatkozó jelentéseiket teszik meg, mely szerint a bácsfalusi, türkösi és hosszúfalusi iskoláknál 8-8 tanuló és 2-2 óvodás gyermek, a csernátfalusi iskolánál 10 tanuló és 2 óvodás gyermek s végül a fűrészmezei iskolánál 8 tanuló és 3 óvodás gyermek lett előterjesztve segélyezés végett. (...) Ezek után Buda Mihály tartotta meg előadását, az első osztályban való szemléleti rajztanításról. Előadó az I. osztály tanítója elé állítja azt a helyes menetet, melyen neki haladnia kell, ugyanekkor bemutatja az általa papírból kivágott szemléltetőeszközöket, melyek a rajz oktatását a lehetőségig megkönnyítik." (1911. november 17.)

„Mivel újabban a helybeli nagyobb kereskedések csekély, úgyszólván potom árért árusítanak flóbert pisztolyokat, úgyhogy a fegyverrel bánni nem tudó gyermekek is egymás után szerzik azokat meg s lődöznek velük úton-útfélen, s mivel emiatt az utcai járókelők biztonsága állandóan veszélyeztetve van: a közös értekezlet elnöksége által kerestessenek meg mindazon hatóságok, melyeknek beleszólásuk van ezen ügy rendezésébe, abból a célból, hogy a kereskedők éretlen gyermekeknek flóbert pisztolyokat ne árusítsanak. (...)" (1912. március 29.)

A bácsfalusi áll. iskola igazgató-tanítója jelenti, hogy a beiratkozott tankötelesek száma 176 (…).

A türkösi állami iskola igazgatója jelentése szerint ez ideig beiratkozott 219 tanuló.

A csernátfalusi áll. iskolában a beírt tanulók száma 250.

A hosszúfalu-alszegi iskola igazgatója bejelenti, hogy a növendékek száma 259.

A hosszúfalu-fűrészmezői iskolába beiratkozott 150 növendék. (1912. szeptember 30.)

A gazdasági ismétlő iskolába beiratkozott összesen 286 növendék, éspedig:

Hosszúfaluból 106
Csernátfaluból 61
Türkösből 53
Bácsfaluból 66
(1913. szeptember 30.)

Hétfalusi csángó gyümölcsnevek

Gombák

- *csipërkegomba*: kerti csiperke (Agaricus prunulus, procerus, campestris)
- *fenyőgomba*: ráncos fenyőgomba (Agaricus deliciosus)
- *halacskagomba*: késői laskagomba (Agaricus ostreatus, Pleurotus ostreatus)
- *kékhátúgomba*: piruló galóca (Amanita rubescens)
- *keserűgomba*: pelyhes keserűgomba (Agaricus vellerus, Lactarius vallerus)
- *medvegomba*: édes vargánya (Boletus scaber, aerus)
- *péterpetügomba*: közönséges ízletes kucsmagomba, hegyes kucsmagomba (Morchella esculenta vulgaris, conica)
- *porgomba*: bimbós pöfeteg (Lycoperdon perlatum)
- *rókagomba*: sárga rókagomba (Agaricus ruber, Cantharellus cibarius, auranticus)
- *szëkfűgomba*: fűgomba (Clavaria botrytis, formosa)
- *szőröshátú gomba*: nyírfaszőrgomba (Agaricus torminosus, Lactarius torminosus)
- *tinargomba*: tinóorrúgomba, tinóru (Boletus bovinus)
- *topló*: gyújtótapló (Polyporus fomentarius)
- *vadgomba*: piruló galóca (Amanita rubescens)
- Más gombák: *békagomba* (Agaricus – Rusula – foetens, phalloides), *csücsülécgomba*, *pisztiricgomba*, *vereshátú gomba* (Agaricus integer)

Gyümölcsök

- *birtók*: beteg szilva
- *bisalma*: közönséges birs (Cydonia vulgaris)
- *vackorkörte*: vadkörte (Pirus communis)
- *zárza*: maráncsen (szilvafajta)
- Almafajták*: árpányiérőalma, barasialma, baturalma, bihajbőrűalma, boralma, cadalma, csipkealma, fejéralma, hagymaalma, hosszúszárúalma, kékalma, këtránalama, papalma, përëeszlenalma, vajalma, zërgőalma.*
- Körtefajták: *babbüzükörte, bartaiskörte, császárkörte, fuójtókörte, harangkörte, királykörte, málékörte, mézkörte, párgámënkörte, pépeskörte, pujkakörte, tángyiérkörte, vërëeskörte.*
- Szilvafajták: *édësszilva, fodószilva, ótottszilva, ringlószilva, szározmaguszilva, törökszilva.*

Tatrangi Pál András és Kovács Lehel István gyűjtéséből

Felhívás

Kedves Olvasók!

Lapunk hasábjain közel két esztendőn át hétfalusi csángó tájszavakat közöltünk *Hermann Antal*, *Papp György* (Zajzon), *Bartha Károly*, *Kolumbán Samu*, *Horger Antal*, *Seres András*, *Kovács Lehel István* (Hosszúfalu), *dr. Magdó János* (Türkös), *Tomos Tünde* (Csernátfalu) gyűjtéseiből.

Szótárszerűen, A-tól Z-ig adtunk ízelítőt a hétfalusiak által használt szavakból.

Felkérjük olvasóinkat, hogy ha még tudnak a közöltektől eltérő szavakat, növényneveket, gombaneveket, gyümölcsneveket, küldjék be szerkesztőségünkbe. Köszönjük!

Lapszámunkat az Illyés Közalapítvány támogatta.

Körbeülik Négyfalu magyar lelkészei és a Hétfalu szerkesztői

Négyfalu nyolcezernyi magyar lakójának zöme keresztény, s vallását 5 evangélikus és 1-1 római katolikus, illetve református felekezetű egyházközségbe tömörülve gyakorolja. Ezek a közösségek a vidéken majdnem egyedülállóan tekinthetők olyan hagyományos közösségeknek, melyek átvettek és gyakorolnak elsődleges szerepük mellett hagyományőrző és építő szerepet is.

Mostani körkérdésünkkel azt akarjuk fürkészni, hogy a karácsonyi és újévi ünnepek köré milyen hagyományok fonódtak az egyes egyházközségeken belül.

Hosszúfalu-Fűrészmező: *„Szenteste a templomban a pásztorjáték különböző változatait mutatják be, attól függően, hogy milyen korú gyerekek vállalkoznak a szereplésre. A műsort karácsonyról szóló versek és karácsonyi énekek egészítik ki. Óvodás korúaktól hatodikosokig mintegy 40 gyerek szerepel. Szenteste fellép a fűrészmezei egyházi kórus. 2003-ban 130 szeretetcsomagot osztottunk a gyerekeknek, öregeknek s rászorulóknak. Ezt évente a nőegylet végzi. A karácsonyfát a templomba és a lelkészeknek már 7-8 éve Jakab Mihály hozza. Karácsony napján a konfirmandusok és az ifjúság szerepel verssel, énekkel és furulyával (idén gitárral is). Szilveszterkor este 6-kor az évzáró istentiszteleten összegezzük a népmozgalmi adatokat. Éjjel 12-kor a templom és a papilak előtti téren 15 körül szoktunk összegyűlni. Harangozás előtt elénekeljük egyházi himnuszunkat, majd 10 perc harangozást követően a magyar s a székely himnuszt. Utána pezsgőt bontunk.”* (Kajcsa László)

Új év első napján újévköszöntő vers és ének szokott elhangzani a templomban, vízkeresztkor pedig a négyfalusi vegyeskórus és a fűrészmezei kórus énekel.

Hosszúfalu-Alszeg: *„A karácsonyi gyermekünnepély csomagosztással a szentestén délután 5-től kezdődik. Az I–VI. osztályosok pásztorjátékot mutatnak be, énekelnek és verset mondanak mintegy 30-35-en. 100 óvodástól nyolcadikos korú gyereknek oszt csomagot a nőbizottság. Ugyanők látogatják meg szeretetcsomagokkal az idős és magányos egyháztagokat. Szentestén a gyermekünnepély után a Magdó házaspár emlékére harangozunk, annak emlékére, hogy ez a gazdag, gyermektelen házaspár csináltatta a templom főbejáratánál a kerítést, a vaskaput és a lépcsőt, és sokat áldoztak az új iskola*

A Hétfalu karácsonyi kerekasztala

építésére meg a harang beszerzésére is. 1990 után 12 éven át jártak énekelni az ifjúsági csoport tagjai a szentestén, leginkább a csoporttagok családjaihoz. Tavalytól az egyházközség ifjai közül többen felújították ezt a hagyományt. Szilveszter estéjén délután 5-től az óév-búcsúztató istentisztelet keretén belül emlékezünk meg az év halottairól. Éjfélkor, akárcsak Négyfalu valamennyi templomában, a mienkben is harangoznak.” (Daragus Endre)

Református egyházközség: *„1983-tól, amióta itt szolgálok, hasonlóan szervezzük a karácsonyesti műsort, mely hol egyéni szavalatokból s éneklésből, hol csoportműsorból áll. I–VIII. osztályosok vesznek részt benne, a helybeli református gyerekek mintegy 90 százaléka. Idén lesz egy 28 gyerekből komponált élő karácsonyfa. Valamennyi gyerek kap szeretetcsomagot. Az öregeknek és rászorulóknak évente 70-75 csomagot visznek ki a presbiterek. Istentisztelet után a presbiterek karácsonyi énekkel köszöntik fel a lelkészt és családját. Óesztendei istentisztelet este 6-tól szokott lenni, s az esztendő eseményeiről, népmozgalmi adatairól a beszámoló az év első vasárnapján. Ez a presbiteri vasárnap, amikor minden presbiter családjával (férj-feleség) jön az istentiszteletre, mely után együtt ebédelnek a lelkésszel. Itt kiértékeljük az eltelt esztendőt s megtervezzük az újat. A falatozni valót a résztvevők közös hozzájárulásából teremtik elő.”* (Juhász Péter)

Csernátfalu: *„Szenteste a vallásórás gyerekek (óvodás kortól 13 éves korig) szerepeltek 1990 előtt verssel, énekkel, 1990 után összefüggő műsorral. Előtte a kicsik, akik még nem járnak vasárnapi iskolába, mondanak verset. 50-60 szereplő körül szokott lenni. Évente 130-140 ajándékcsomagot osztunk ki a gyerekeknek. A betegeknek, a lelkileg rászorulóknak is szeretetcsomag jár, a házi szegényeknek pedig alapélelmiszerekből összeállított tartalmas csomag. A ’90-es évek derekán ezeket az ifjúság vitte ki énekkel, gyertyafénnyel, gitárkísérettel, közös imával (az ilyenszerű léleképítő élményeiket értékeli, hogy közülük már hárman lelkészként gondozzák saját gyülekezetüket). A templomi karácsonyfát éveken keresztül egy jótékonykodó névtelen tette be a templom kertjébe. Szentestén fél tizenegytől tartunk éjszakai istentiszteletet, mely erőteljes hangulati kötődést alakított ki. Sok olyan hívem is visszajön erre, aki részt vett már este a gyermekek műsorán. Erre az éjszakai istentiszteletre hozzák el a cserkészek a türkösi római katolikus templomból az este folyamán odastafétázott betlehemi lángot. 1989 előtt a presbiterek jártak énekelni karácsony éjszaka (a lelkészhez is). Volt olyan ifjúsági csoport is, amelyik sorba énekelte karácsony este a négyfalusi lelkészeket. Mikor felekezeti osztályok voltak a Zajzoni Rab István Középiskolában, az itt tanulókból népes csoport járt énekelni karácsonyestén. A szilveszter éjszakai műsoros istentisztelet szertartásból, a fúvósok muzsikájából és köszöntésekből áll. A zenekart a műsor után kaláccsal, forralt borral kínálják meg a lelkészi lakon.”* (Török László)

Türkös: *„1989 előtt is osztályonkénti rendben, előzetes jelentkezés alapján szerepelhetett bármelyik gyerek (3-tól 12 évesig) a szentestei műsorban. Általában 40 körüli jelentkező van, akiket a lelkész maga készít fel. A vasárnapi iskola működése alatt az oktatók írta szövegekkel pásztorjátékokat is mutattak be. Évente 100 körüli szeretetcsomagot osztunk. Idéntől a presbitériumon belül beindult a szeretetszolgálat is: kéthavonta 3 presbiter a lelkésszel alapélelmiszerekből összeállított csomagot visz 5 rászorulónak. A gyermekeknek a csomagokat a konfirmandusok állítják össze és osztják is ki a templomban, az istentisztelet után. Ők díszítik fel a templomban a karácsonyfát is. Évente karácsony első napján a templomban fellép a bácsfalusi-türkösi közös furulyacsoport.”* (Domokos Jenő)

Római katolikusok: *„A jócselekedetekre ösztönző adventi kalendáriumot évente 15 I–IV. osztályossal töltögetjük. A Szállást keres a szent család ájtatosságláncban 9 család estéről estére családtól családig viszi a Szentcsalád-képet, s együtt imádkoznak. A 9. este, a szentestén elviszik a templomba a képet és leteszik a jászolhoz. A karácsonyt megelőző időszakban a nőegylet felállítja a betlehemet. A vallásórára járó gyerekekkel s az ifjúsági kolpingosokkal hagyományos (környezetbarát) anyagokból karácsonyfadíszeket készítünk. Szenteste a 14 év fölötti iskolások, ifjak, egyetemisták mutatnak be az ünnephez illő szerepjátékot, melynek témája általában a szeretet, a családi békesség. Emellett verset mondanak és énekelnek is. 1989 után ekkorra, az esti istentiszteletre hozzák el a cserkészek a betlehemi lángot. Karácsony napján a román nyelvű szentmise előtt a moldvai gyerekek is mutatnak be pásztorjátékot és verses-énekes műsort. A 11 órás szentmise előtt, melyet a pásztorok miséjének is neveznek, szerepelnek az óvodás és hetedikes kor közötti gyerekek (50-60). A gyerekek mind szeretetcsomagot kapnak. A filiákkal együtt évente 300 csomagot osztunk ki. Az öregeknek is 40-50 csomagot. Ezeket az ifjúság hordja szét. Kántálni egy 8-10 fős csoport szokott menni 6-7 helyre. December 27-én, Szent János ünnepén a bácsfalusi furulyások és kórusuk énekel a templomban. Aprószentek napján a cserkészek gyakorolják a székelyföldi szokást.”* (Gál Hajnal hitoktató)

Bácsfalu: *„Szentestén a vasárnapiskolás gyerekek (20-25) mutatnak be műsort, mely este hatkor kezdődik. Gyermekistentisztelet után a műsor énekekből, szavalatokból, furulyaszámokból áll. Ez 3-4 évente váltakozik pásztorjátékkal. A szereplők 5 és 13 év közötti gyerekek, de a műsorba be szoktak kérezkedni ennél kisebbek is. Az ünnepélyt a diakónus, Ileana Krisztina szervezi évek óta. 180 csomagot szoktunk kiosztani, melyeket a nőszövetség állít össze. Ők hordják szét a jelzett helyekre az idősek és rászorulók számára összeállított szeretetcsomagokat is. Karácsonykor hagyományszerűen a négyfalusi vegyeskórus énekel. Karácsony másodnapján szeretetvendégség van a hívek számára a parókián (80-90 résztvevővel). A karácsonyt megelőző pénteken az egyházközség recepciót tart azok számára és tiszteletére, akik abban az évben a gyülekezetet segítették és támogatták. Az óév éjjeli istentisztelet este 11-től kezdődik, utána a presbiterek a parókián köszöntik a lelkészt, családját és egymást úgy, hogy 12-re ki-ki hazaérjen a családjához.”* (Tóthpál Dávid)

* Kiadja a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság – © HMMT, 2004. * ISSN 1582-9006 *

Karácsonyi receptek

(Folytatás az 1. oldalról)

A húst kétszer ledaráljuk, ha nagyon sovány, kevés füstöletlen szalonnát is hozzáfőzünk. Összegyúrjuk a tojásokkal, ízesítjük. Vizes kézzel gombócokat formálunk, lisztben megforgatjuk és a levesbe főzzük. Amikor majdnem kész, egy tojást kevés liszttel elkeverünk és a levesbe kavarjuk. (Ez el is maradhat.)

Napjainkban az ünnepi étrend sokat változott. Kibővült nyers és főtt salátákkal, töltött húsokkal. Nem is beszélve a vendéglők rafinált fogásairól. Én a hagyományos étrendet salátákkal egészítem ki. Például nyers céklasalátával. Megtisztítok 1 nagy céklát, 2 murkot és egy savanykás almát. A céklát és a murkot aprólyukú reszelővel felaprítom, az almát pedig nagyobb lyukún. Egy tálban egy evőkanál mustárt elkavarok egy kiskanál mézzel, kevés sóval és őrölt köménnyel. A reszelt hozzávalókat belekavarom a mártásba, s ha szükséges, kevés citromlével savanyítom. 2-3 kanálnyi darabosra vágott diót is teszek bele. Lefedve hűvös helyen érlelem legalább 2-3 órát. Hideg húsok, sajtok kiváló kiegészítője.

Barkó Etelka

Humoros hatások Zajzoni Rab István költészetében

A bordal műfaja szerint is derűs szöveg. Zajzoni ilyenszerű versei a diákköltészettel rokonok. Pali Pál humoros alakrajza nem nélkülözi a jellegzetesnek érzett hétfalusi csángó csúfondárosságot:

Pali Pál ilyenkor ingva-lógva
Verte nehéz fejét az ajtókba,
Minden házat magáénak látott…
(Pali Pál)

Zajzoni úgy véli, hogy a szomorúság nem jellemző a magyarra, és *„Nem is magyar, ki ... marha topogással, / Gond terhével lógva járdal” (Borpohár)*.

Az ittas embert gyakran parodizált mozdulattal jellemzi:

Vívott kemény ellenével:
Idoda lógó fejével.
(Ezeradta csaplárosa)

Van, ahol a prózainál alig több a szöveg:

Hogy oly száradt vagyok,
Nem csoda.
Hogy meg nem haltam még,
Az csoda.
(Homokon haldokló)

A szójátéknak szánt rövid sorokra a népnyelv *„szomjan hal”* és *„kiszáradt a torka”* köznyelvi képeinek jelentései próbálnak rájátszani. E példánál költői értéke szerint sikerültebben erősíti a csúfondáros hangnemet s ezzel együtt a humoros hatást a 4. és a 6. sorok összecsengése:

Szultánnak nem lesz szüksége bérre,
Mind kiomlik zsoldosai vére,
S valamint a toldott-foldott
Pogány dolmány,
Úgy végződik szemeten a
Pogány kormány.
(Kaptán Georgiosz albán főnök dalai a török fogságban, XI.)

Petőfi nemzedékének őszinte hazafisága a Világos utáni évtizedben letargiává torzul. Zajzoni erősített iróniával teszi ezt szóvá:

A sírotok bedőlt verem,
Porotokból gomba terem,
Lusta betyár szedegeti,
Unalomból sütögeti.
(Hol vagytok ti oroszlánok?…)

A népies forma gyakran próbált lehetőségei mellett e versrészben eredeti a kérdésfelvetés, az összetett hangnem és a beszélő parodizáló magatartása.

Ehhez hasonló kép a *Kiszolgált vitézként* című versből:

…hol egykor a vitézkötés fénylett,
Országútja van most a tetveknek…

A hősiesség-vitézség látszólag jópofáskodón humoros leértékelődése mellett mély elkeseredést hordoz a kép. A vers nem azt gúnyolja ki, akiről szól, hanem a látványt okozókat vádolja. Más versben az is előfordul, hogy a beszéd tárgyát teszi nevetségessé:

Kétely örvényében a hit boldogsága,
Négy szemmel se láthat a kor daliája…
(Magyarok istene, íme fölsóhajtunk)

Az *Északi dal*-ban a váratlan fordulat nevetteti meg a figyelmes olvasót.

Szép kisasszony ágyban fekszik,
Keservesen sír és jajgat.
Körülötte csüggedt család
Néz, néz, újból néz és hallgat,
Olykor meg nagyokat ordít.

Ide tehát fődoktorok,
Ki kell égetni a sebet.
Tüzes vasat ide! Ámbár
Szívem azért majd megreped.
Csizmám? Ez máris megrepedt.

A kiinduló hangulat megtorpan (legalábbis a mai olvasat szerint) a negyedik sorban, s a szomorúság tehetetlenségre vált. Ezt a tétlenséget-tehetetlenséget bünteti a költő úgy, hogy csattanószerűen kigúnyoltatja, paródiába fordítva a szöveget. A második szakaszban a helyzet s a hangnem drámaivá válik/változik. Ebbe furcsa módon kárál bele az *„ámbár”*, majd miután visszabillen a vers az eredeti helyzetbe s érzelmes hangnembe, a szakaszzáró rímszó teljes jelentésterelő vonzattal *„szívem” – „csizmám”* harsány komikus hatást ér el.

Néhány Zajzoni-verset újraértékel a megírás óta eltelt másfél század.

Úgy ülök a fényes irodában,
Mint faragott virág az üvegházban,
De mégsem úgy, hanem mint oroszlán,
Szűk kalitban, nem a szabad pusztán!
Az oroszlán elordítja magát,
Ha valami vágy megszállja az agyát,
Én is hatalmasan káromkodom,
S meg-megrázom tollam avagy botom.

Az *Úgy ülök a fényes irodában* szövegében tisztelettel érezzük a költő elkeseredését és indulatos haragját, mely néhol fenyegetéssé árnyalódik, a kifejezés miatt mégis paródiaszerű hatást kelt bennünk.

És van, ahol úgy érezzük, hogy a szöveg közel áll ahhoz, hogy önmaga paródiájává váljon. Én e furcsa hatások ellenére szeretem olvasni ezt a verset. Lehet azért, mert noha valamelyest hagyományos modellre írt vers, úgy tűnik, hogy megfelel néhány posztmodern elvárásnak is. Akárcsak ez a kép, ha kiragadjuk környezetéből:

Úgy érzem, a sírig majd elértünk.
Bele szökjünk? Oh nem, lépjünk félre,…

Vagy a *Fekete rojtok* III. darabjában, amint a fennköltt első szakaszt a másodikat indító marhacsorda lelegelte:

Úgy szeretem minden szavad,
Mint a száraz föld az esőt,
Minden szavad áldást termett,
Szívemben sok szép virágot.

Marhacsorda közeledett,
Széttaposta, lelegelte,
Hátra maradt bús emlékül
Ezer lábnyom s hervadt szárak.

Hochbauer Gyula

Kiss Árpád naplója

Okt. 22. Vasárnap lévén a templomban voltunk. Gyula prédikált tótul. Eltávozásunk óta most hallottuk az első hírt hazulról. Sánek Gy. volt az, aki az alispánnal elsőnek jutott vissza Brassóba. Kiment hozzánk is. Postai közlekedés nem lévén, a levelet Török Sándor süketnéma tanítónak adta, aki azt Budapesten tette postára. A levelet vas. 11-kor kaptuk meg, amelyből megtudtuk, hogy otthonunkban nincs olyan nagy romlás, amint azt gondoltuk. Hogy a mi lakásunkban német katonatisztek laknak, hogy a csűr és a pajta tele van huszárlovakkal, hogy a rejtekhely a pincében fel van törve, de nincs minden elrabolva, hogy a szomszédok igyekeztek, amit lehetett, megmenteni, hogy a négy sertés közül egy nagyobb Giresnénál, a két kisebb Benedek Annáéknál van, egyik nagyobbat a német katonák vették meg 200 K. blokk ellenében, hogy a takarékpénztárban nagy a rendetlenség, de a rejtek felfedezése nem észlelhető, hogy az Etu házánál nincs rombolás, sőt a két borjú a pajtában, a sertések egy asszonynál megvannak, hogy a Viktorék házánál szintén nincsenek rombolás jelei, hogy Béláéknál nagy a rendetlenség, sok minden van, ami nem az övéké, hogy az öreg Sánekéknek nincs semmi különös bajuk. A kedvező hír annyira megörvendeztetett, hogy mindannyian örömkönnyeket hullattunk. A rémhírek által felkorbácsolt háborgó lelkünket megkönnyebbültnek érezvén, magas reménnyel tekintettünk a jövő felé. Csak az otthonról elszakadt egyén érezheti át igazán azt a boldogságot, amely a visszatérhetés kilátásából származik.

Okt. 23. Az örömhírt megtáviratoztam Etusnak, Béla szintén táviratozott, úgy látszik, Bálint bírótól, aki a betöréskor otthon volt, hallotta, hogy mindenük megvan.

Okt. 24. A püspök úr ma ismét felavatott egy káplánt. Nem volt jelen senki. Látogatóba voltunk a gondnoknál.

Okt. 25. Konstanca elfoglalása felett nagy az öröm. Közeledik a végítélet a gaz oláhokra. A búzát – 6 méter mázsát – ma kimérték és elhoztuk. Megfürdöttem.
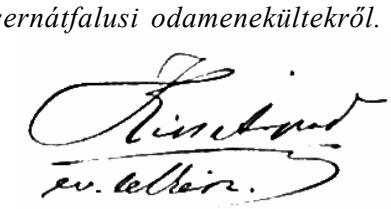
Okt. 26. Nikodémusz Károly hosszúfalusi lelkész, kit a püspök a menekültekhez küldött Torontálba, írt a csernátfalusi odamenekültekről.